

Nr 278.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående ersättning för skador till följd av Tämnares översvämning m. m.: given Stockholms slott den 20 april 1945.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande statsrådet hemställt.

GUSTAF.

Axel Rubbestad.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 20 april 1945.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, BERGQUIST, DOMÖ, GJÖRES, RUBBESTAD, OHLIN, ERLANDER, DANIELSON, ANDRÉN.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anmäler statsrådet Rubbestad *fråga om understöd av statsmedel för skador till följd av översvämningar i sjön Tämnares och anför därvid följande.*

Sedan ett tjugotal år tillbaka pågå undersökningar för genomförande av ett företag för reglering av vattenståndet i sjön Tämnares och dess avlopp m. m. i Uppsala och Västmanlands län, avseende att bereda möjlighet till bättre torrläggning och råda bot mot översvämningar å stora odlade och oodlade områden belägna kring eller för sin torrläggning beroende av dessa vattendrag. Genom beslut av 1933, 1938 och 1941 års riksdagar har medgivits, att till bestridande av kostnaderna för nämnda undersökningar, vilka utföras av statens lantbruksingenjör i Västmanlands län H. Welin-Berger, linge från statens avdikningsanslag anvisas tillhopa högst 71 000 kronor (motion II: 53/1933; r. skr. nr 156/1933, prop. nr 179/1938; r. skr. nr

184/1938, prop. nr 60/1941 punkt 2; r. skr. nr 98/1941). Vidare har Kungl. Maj:t i proposition nr 105 punkt 2 till årets riksdag föreslagit, att från samma anslag ett belopp av ytterligare högst 10 000 kronor måtte anvisas för ändamålet.

Under år 1944 inträffade synnerligen omfattande och långvariga översvämningar av Tämnaaren, varigenom de kring sjön och dess avlopp liggande markerna tillfogades skador i betydande utsträckning. Med anledning härav ha ordföranden i sjön Tämnaarens sänkningsföretag Joel Jansson, m. fl., i skrivelse i augusti 1944 till Kungl. Maj:t hemställt, att ersättning av statsmedel måtte tillerkännas de jordbrukare, som sålunda åsamkats ekonomiska förluster. Sökandena ha tillika anhållit, att undersökningsarbetena rörande regleringsföretaget omedelbart måtte slutföras samt att själva företaget måtte givas en sådan angelägenhetsgrad, att detsamma med minsta möjliga tidsutdräkt kunde komma till utförande. Härjämte har Uppsala läns hushållningssällskap i skrivelse den 5 januari 1945 gjort framställning i enahanda syften. Över framställningarna ha infordrade utlåtanden avgivits av lantbruksstyrelsen, statskontoret och riksräkenskapsverket. Lantbruksstyrelsen har tillika överlämnat yttranden av lantbruksingenjören H. Welin-Berger samt länsstyrelserna i Uppsala och Västmanlands län. Vid länsstyrelsernas yttranden ha fogats yttranden av vederbörande hushållningssällsapps förvaltningsutskott ävensom vissa genom länsstyrelsernas försorg verkställda utredningar. Slutligen har ett antal av sökandena till Kungl. Maj:t inkommit med en den 14 april 1945 dagtecknad skrift i ärendet.

Beträffande antalet skadelidande samt skadornas uppskattade värde torde få hänvisas till nedan intagna, på grundval av nyssnämnda utredningar gjorda sammanställning.

Socken	Antal skadelidande	Skadans uppskattade värde, kronor
Uppsala län:		
Björklinge	28	23 875
Tierp.....	59	50 487
Västmanlands län:		
Harbo	108	179 963
Östervåla	39	64 097
Summa	234	318 422

Av utredningarna inhämtas vidare rörande skadornas omfattning å de av ifrågavarande jordbrukare innehavda fastigheterna bland annat följande. Beträffande Björklinge och Tierps socknar kunde av en areal om cirka 1 500 hektar åkerjord bortåt 60 hektar på grund av översvämningarna överhuvud taget icke bliva föremål för brukning under våren 1944, medan på hösten samma år icke mindre än omkring 700 hektar voro översvämmade. I Harbo socken blevo av cirka 2 000 hektar åkerjord omkring 460 hektar vattenskadade, varjämte nära 330 hektar icke kunde brukas under år 1944

till följd av översvämningarna. Vad angår Östervåla socken medförde översvämningarna skador å vårsäd på 190 hektar mark samt å vallar om cirka 110 hektar. Den totala arealen åkerjord å i sistnämnda socken berörda fastigheter har angivits till omkring 1 100 hektar.

I fråga om de skadelidande jordbrukarnas ekonomiska ställning torde jag få hänvisa till vad handlingarna i ärendet därom innehålla. Här torde beträffande nämnda förhållanden sammanfattningsvis endast få återgivas följande.

Såsom framgår av förut intagna sammanställning har ersättning på grund av ifrågavarande översvämningar ifrågasatts skola utgå till 234 jordbrukare. För bedömande av dessas ekonomiska ställning ha genom respektive länsstyrelser försorg införskaffats utredningar angivande dels de av ifrågavarande jordbrukare innehavda fastigheternas hela areal åkerjord, dels ock beträffande flertalet av samma jordbrukare dessas taxering till statlig inkomst- och förmögenhetsskatt år 1944 och behållna förmögenhet den 31 december 1943. Av de i förstnämnda hänseende lämnade uppgifterna framgår, att fastigheternas åkerareal i cirka 85 fall uppgår till 10 hektar eller mindre, medan samma areal i ett hundratal fall upptagits till 10—25 hektar. I blott 13 fall har åkerarealen angivits vara 50 hektar eller däröver samt i 6 av dessa fall över 100 hektar. De skadelidande torde sålunda i stort sett vara att betrakta såsom innehavare av mindre eller medelstora jordbruk. Detta bekräftas även av nyssnämnda uppgifter rörande jordbrukarnas i fråga inkomsttaxering år 1944 och behållna förmögenhet den 31 december 1943. Sagda uppgifter giva nämligen vid handen, att inkomsten i blott ett relativt litet antal fall — cirka 35 — överstigit 5 000 kronor och därav blott i några fall 10 000 kronor. Det övervägande flertalet eller omkring 180 jordbrukare har haft en inkomst av 1 000—5 000 kronor. Av nämnda grupp har i ungefär 100 fall inkomsten legat mellan 1 000—3 000 kronor. Uppgift beträffande inkomsttaxeringen saknas emellertid i cirka 15 fall. Vad åter angår uppgifterna om de skadelidandes behållna förmögenhet den 31 december 1943 utvisa dessa uppgifter en något större variation i jordbrukarnas i fråga förmögenhetsställning. Å ena sidan har sålunda i 7 fall icke någon förmögenhet eller brist angivits föreligga, medan å andra sidan förmögenheten i ett tiotal fall uppgivits till omkring 50 000 kronor eller däröver och i ett fall till ej mindre än 138 000 kronor. I fråga om huvuddelen av de skadelidande har förmögenheten upptagits till belopp mellan 0—30 000 kronor, fördelat på grupperna 0—5 000, 5 000—10 000 och 10 000—30 000 kronor med respektive omkring 25, 35 och 70 fall. Ej heller i nu förevarande hänseende har emellertid uppgift lämnats beträffande samtliga de skadelidande.

Sökandena ha framhållit, att de genom ifrågavarande översvämningar våldats synnerligt avbräck i sin näring. Stora delar av åkerjorden närmast Tämna- naren stode ännu i april 1945 under vatten och kunde därför icke besås i rätt tid instundande vår annat än till möjligen en mycket ringa del. För dem av sökandena, som hårdast drabbats av katastrofen och som icke hade tillräckligt stark ekonomi att bära de lidna förlusterna, tedde sig situationen förtvivlad. Det inträffade syntes understryka vikten av att undersökningarna rörande Tämna- narens reglering bringades till ett snart slut och att själva regleringsföretaget så snart som möjligt påbörjades och slutfördes.

Hushållningssällskapens förvaltningsutskott i Uppsala och Västmanlands

län ha tillstyrkt, att understöd av statsmedel beviljades ifrågavarande jordbrukare med belopp, som angivits i förut intagna sammanställning.

Lantbruksingenjören H. Welin-Berger har yttrat i huvudsak följande.

De översvämningar av Tämnaaren, som påbörjades under våravsmältningen år 1944 och sedan med längre eller kortare uppehåll fortsatte under året, togo under hösten och särskilt i december en omfattning, som man får gå tillbaka till år 1924 för att finna motsvarighet till. I långvarighet har sådan översvämning ej i mannaminne förekommit. Förhållandena äro för närvarande katastrofala, och de skador, som orsakats genom vårens flöden, ha undan för undan ökats, varigenom flödena förhindrat ett rationellt brukande ej blott av de översvämmade markerna utan även av kringliggande av högvattnet beroende områden. I december 1944 stodo tusentals tunnland marker, därav stora odlade områden, helt under vatten, och när avtappningen kan ske är ovisst. Under alla förhållanden äro skördeutsikterna för kommande skördar starkt försämrade. Även om vattnet skulle under närmaste tiden avrinna och man i bästa fall finge en kort vårflod 1945, så kvarstår ändock den skada, som översvämningen förorsakat å växande gröda och å vallar m. m. Jordens urlakning och näringsämnenas utvättning och bortförande, markens sammanpackning och ihopsjunkning äro skador, som ej under kort tid kunna repareras eller gottgöras. Det kan sålunda lämnas ostridigt att betydande skador redan orsakats och komma att fortfarande orsakas samt att många jordbrukare utan ekonomiskt stark ställning ej kunna bära de påfrestningar, som måste åtfölja katastrofer av ifrågavarande slag.

Rörande möjligheterna att snabbt avsluta undersökningarna för ifrågavarande regleringsföretags genomförande må framhållas, att härför erfordras utökning av personalen inom lantbruksingenjörskdistriktet. Under förutsättning av att en sådan utökning sker synes möjligt, att undersökningarna skola kunna avslutas under loppet av år 1945.

Vad slutligen angår själva regleringsföretaget torde väl avsikten ha varit den, att detsamma skulle utgöra ett lämpligt arbete i samband med en blivande krisavveckling. Härvid bör emellertid bemärkas, att arbetet i fråga måste utföras med maskiner, därest detsamma skall kunna genomföras på rimlig tid.

Slutligen må påpekas, att även om arbetet med regleringsföretaget kunnat påbörjas för några år sedan, de nu förekomna översvämningarna det oaktat icke torde ha kunnat undvikas.

Länsstyrelsen i Uppsala län har tillstyrkt, att sökandena måtte tilldelas högsta möjliga statsbidrag. Därvid syntes emellertid särskild hänsyn böra tagas till dem, som i förhållande till sina arealer lidit de största förlusterna.

Länsstyrelsen i Västmanlands län har tillstyrkt, att understöd lämnades med utgångspunkt från värderingen av de åsamkade förlusterna. Enligt styrelsens mening borde därvid tagas under särskilt övervägande, i vilken grad vederbörande jordbrukare med hänsyn till ekonomiska förhållanden kunde anses mäktig att i större eller mindre grad själv bära de ekonomiska följderna av den respektive fastigheter övergångna skadegörelsen.

Lantbruksstyrelsen har i sitt yttrande inledningsvis anfört följande.

Sedan åtskilliga tiotal år tillbaka ha översvämningar av Tämnaaren inträffat nästan årligen. I allmänhet ha därav orsakade skador å markerna kring sjön och längs dess avlopp fått relativt begränsad omfattning, i viss mån bero-

ende därpå, att vid utnyttjandet av ifrågavarande marker viss anpassning med nödvändighet måst ske till i sjön normalt inträdande högvatten. Gentemot större, med olika långa intervaller återkommande flöden och därmed följande skadegörelse ha däremot strandägarna stått helt försvarslösa. Även dessa flöden ha likväl i regel icke varit av större omfattning och varaktighet, än att det varit möjligt att i viss mån begränsa därigenom uppkommande skador. Ett undantag härifrån utgör 1944 års flöde, som enligt uppgift icke i mannaminne haft någon motsvarighet i avseende å vare sig flödenas intensitet och höjd eller översvämningarnas omfattning och långvarighet. Skadegörelsen har sålunda i detta fall vida överträffat vad som tidigare förekommit och måste betecknas såsom i stor utsträckning katastrofal.

I ärendet har framhållits, att 1944 års översvämning bort kunna undvikas. därest den sedan åtskilliga år pågående utredningen rörande Tämnares reglering blivit slutförd inom rimlig tid. Lantbruksstyrelsen vill häremot erinra, att, även om sagda utredning blivit avslutad tidigare än vad nu av särskilda anledningar kan ske, det likväl kan ifrågasättas, huruvida det varit möjligt att i tillräckligt god tid jämväl medhinna de synnerligen omfattande regleringsarbeten i Tämnares, som skulle ha erfordrats för avvärjande av den nu inträffade översvämningen.

Rörande frågan om understöd av statsmedel har lantbruksstyrelsen yttrat i huvudsak följande.

Lantbruksstyrelsen anser i likhet med länsstyrelserna i Uppsala och Västmanlands län understöd av statsmedel vara i detta fall av förhållandena särskilt påkallat. Förstörelsen av gröda m. m. å den översvämmade marken har varit av mycket betydande omfattning och i vissa fall total.

Med avseende å skadevärderingarna vill lantbruksstyrelsen framhålla, att full överensstämmelse ej alltid synes förefinnas mellan de båda länen i fråga om de vid uppskattningen av skadornas belopp använda beräkningsgrunderna. Bemärkas må därjämte, att dessa grunder kunna, enligt vad erfarenheten visat i andra dylika fall, bedömas ur olika synpunkter. Då emellertid godtagbara skäl kunna anföras för de använda beräkningsgrunderna, och någon allmän erinran sålunda icke synes böra framställas mot den gjorda värderingen, bör densamma enligt lantbruksstyrelsens uppfattning i huvudsak kunna läggas till grund för beviljande av statsbidrag.

I fråga om grunderna för bestämmandet av statsbidragets storlek i varje särskilt fall ha båda länsstyrelserna antytt lämpligheten av att någon begränsning av bidraget vidtoges med hänsyn till vissa med de skadelidandes ekonomiska bärkraft sammanhängande förhållanden. Även lantbruksstyrelsen är av den uppfattningen, att visst beaktande skäligen bör ägnas de förhållanden, som kunna inverka på vederbörandes förmåga att själva bära den förlust, varav de drabbats. Med hänsyn till den mångfald på varandra inverkan och var för sig svårbedömda faktorer, som härvid spela in, anser lantbruksstyrelsen dels skadans relativa omfattning i förhållande till respektive fastigheters totala innehav av odlad jord, dels ock storleken av den nettoförmögenhet, varöver den skadelidande disponerar, böra härvid tillmätas huvudsaklig betydelse. I sistberörda avseende må framhållas, att bland de skadelidande förekommer ett antal jordbrukare med behållen förmögenhet av i detta sammanhang relativt betydande storleksordning. Lantbruksstyrelsen finner för sin del skälig hänsyn härtill böra tagas på sådant sätt, att viss reducering vidtages av statsbidragen till ifrågavarande skadelidande. Denna reducering torde å andra sidan med beaktande av skadornas allvarliga art och storleken av i varje särskilt fall för deras avhjälpande erforderliga kapitalutlägg icke böra drivas för långt. Lantbruksstyrelsen finner med

hänsyn härtill skäligt, att relationen mellan skadebelopp och nettoförmögenhet bestämmes på sådant sätt, att statsbidrag utgår med 100 procent av skadans belopp till de jordbrukare, vilkas nettoförmögenhet uppgår till högst 30 000 kronor, varefter bidragsprocenten sjunker proportionsvis till 40 procent av skadebeloppet, när vederbörandes nettoförmögenhet uppgår till 150 000 kronor. Den av lantbruksstyrelsen föreslagna bidragsprocenten kan otvivelaktigt förefalla hög. Med avseende härå må emellertid beaktas, bland annat, att skadeverkningarna av ifrågavarande långvariga översvämningar icke begränsa sig enbart till ett enda års skörd utan kunna förväntas göra sig i olika avseenden gällande under ytterligare något år framåt i tiden.

Med tillämpning av här angivna grunder har lantbruksstyrelsen beräknat storleken av det statsbidrag, som synes böra utgå till de skadelidande för av översvämningen orsakade förluster, till ett belopp av i avrundat tal 300 000 kronor. Fördelningen av statsbidraget på delägarna i företaget synes böra verkställas av länsstyrelserna i Uppsala och Västmanlands län gemensamt efter samråd med respektive hushållningssällskap.

Med anledning av framställningen om påskyndande av undersökningarna rörande Tämnarens reglering har lantbruksstyrelsen meddelat följande.

Hos lantbruksingenjören i Västmanlands län har numera för budgetåret 1944/45 placerats ett extra ritbiträde och ett extra kontorsbiträde. Vidare må nämnas, att sagda lantbruksingenjör hos lantbruksstyrelsen anhållit, att med anlitande av det belopp å högst 117 000 kronor, som av Kungl. Maj:t genom beslut den 26 januari 1945 ställts till lantbruksstyrelsens förfogande att användas under samma budgetår till bestridande av avlöningskostnader vid planering av såsom beredskapsarbeten lämpade torrlägningsföretag hos honom måtte — utöver nyssnämnda extra arbetskraft — anställas en assistent, ett ritbiträde och ett kontorsbiträde. Styrelsen har för avsikt att anställa denna ytterligare arbetskraft, så snart kompetenta sökande till befattningarna blivit till lantbruksstyrelsen anmälda.

Lantbruksstyrelsen har slutligen beträffande genomförandet av Tämnarens reglering uttalat, att nämnda företag syntes böra tillerkännas en sådan relativ angelägenhetsgrad, att detsamma med minsta möjliga tidsutdräkt kunde komma till utförande. Härför talade framförallt de synnerligen betydelsefulla och omfattande såväl allmänna som enskilda intressen, vilka berördes av företaget.

Statskontoret har anfört följande.

Statskontoret får till en början framhålla, att krav på ekonomisk hjälp från statens sida under senaste år i allt större utsträckning rests av jordbrukare, vilka i sin näring drabbats av förluster till följd av naturkatastrofer av skilda slag. Vid olika tillfällen har ämbetsverket i utlåtanden över hos Kungl. Maj:t gjorda framställningar om dylik hjälp givit uttryck för sina farhågor för denna utveckling av statens hjälpverksamhet, vilken självfallet är ägnad att ingiva starka betänkligheter ur statsfinansiell synpunkt. Det torde därför vara synnerligen angeläget, att dylika statsingripanden begränsas till sådana fall, där den skadelidande visas vara i verkligt nödläge och behovet av hjälp följaktligen är särskilt trängande.

Statskontoret vill bringa i erinran ett med det förevarande likartat fall, nämligen 1927 års översvämning av Vänern. I detta fall hade — såsom Kungl. Maj:ts proposition nr 167 till 1928 års riksdag utvisar — uteslutande värde-

rats skador å åker, äng och invallningar samt i vissa fall betesmark, och hade dessa skador uppgått till omkring 1 270 000 kronor. Sedan riksdagen (r. skr. nr 182/1928) medgivit, att Kungl. Maj:t för hjälp till de skadelidande finge av anslaget till oförutsedda utgifter disponera ett belopp av intill 200 000 kronor, träffades vid sammanträde inför dåvarande chefen för jordbruksdepartementet mellan landshövdingarna i de berörda länen överenskommelse rörande vissa riktlinjer för medlens fördelning. Dessa riktlinjer inneburo, att verkligt behövande, mindre bemedlade jordbrukare skulle bekomma understöd med i medeltal 50 procent av det beräknade värdet å dem tillskyndade skador av förenämnda slag. Hänsyn skulle vidare tagas såväl till skadans relativa betydelse i förhållande till respektive jordbruks totala areal och dess därav följande inverkan på de skadelidandes utkomstmöjligheter, som ock till arten av den gröda, vilken vid översvämningen skadats, och översvämningens förväntade skadeverkan på efterföljande skördar. Därjämte skulle noggrann uppmärksamhet ägnas vederbörandes ekonomiska förhållanden i allmänhet.

I anslutning till de av statskontoret nu anförda synpunkterna synes i föreliggande fall ersättning böra beredas allenast de jordbrukare, som med hänsyn till sin ekonomiska ställning och till skadornas omfattning äro att anse såsom verkligt behövande. I likhet med Vätern-fallet läres vidare ersättningen böra utgå såsom understöd utan återbetalningsskyldighet med högst 50 procent av det beräknade värdet å de lidna skadorna. Enligt dessa ersättningsgrunder torde ett belopp av i runt tal 100 000 kronor vara erforderligt för utlämnande av understöden i fråga, vilket belopp, då medel för ändamålet ej stå till Kungl. Maj:ts förfogande, torde böra äskas av riksdagen.

Riksräkenskapsverket har yttrat följande.

I sitt utlåtande den 10 februari 1945 angående ersättning av statsmedel för förlust på grund av hagelskada å växande gröda (se prop. 144/1945) uttalade riksräkenskapsverket, att staten borde bidra till täckning av vissa särskilda, icke självförvållade förluster i sådana fall, där skydd mot förlusten icke kunde erhållas genom försäkring och förlusten vore av sådan art, att skaderegleringen kunde anses ankomma på det allmänna. Såsom exempel på sådana förluster omnämnde riksräkenskapsverket därvid bland annat skador, orsakade av större översvämningar. Ytterligare skäl för skadeersättning i nu förevarande fall utgöra de omständigheter rörande utredningen angående Tämnares reglering, som omförmälas i lantbruksstyrelsens utlåtande. Riksräkenskapsverket finner sålunda obestriddt, att ersättning av statsmedel i detta fall är starkare motiverad än i fråga om den i riksräkenskapsverkets omnämnda utlåtande avhandlade ersättningen för vissa hagelskador. I sak synes alltså befogat, att ersättning av statsmedel utgår.

I fråga om avvägningen av ersättningens storlek finner riksräkenskapsverket likväl rimligt, att vederbörande jordägare svara för viss självrisk. Det ligger nämligen i sakens natur, att jordbruksnäringen alltid måste räkna med att skörderesultatet icke kan bli 100-procentigt. Riksräkenskapsverket anser därför, att det högsta belopp, med vilket ersättning kan utgå, bör sättas lägre än det av lantbruksstyrelsen föreslagna maximibeloppet, 100 procent av skadornas värderade belopp. Vid avvägningen av ersättningens storlek synes man ha att taga ställning till frågan, huruvida ersättning skall utbetalas såsom skadestånd och alltså utgå med en för samtliga skador lika procentsats eller om ersättningen skall regleras med hänsyn till det individuella behovet. Lantbruksstyrelsens förslag avser en kombination av dessa två principer, varvid behovssynpunkten bedömts uteslutande med ledning av vederbörande jordägars deklarerade nettoförmögenhet. Det kan emellertid ifråga-

sättas, om man vid behovsprövning uteslutande bör taga hänsyn till vederbörandes förmögenhetsställning. Riksräkenskapsverket vill för sin del förordna, att ersättningen beräknas till en för samtliga skador enhetlig procentsats, förslagsvis 50 procent, samt att därutöver, i den mån så erfordras, efter individuell behovsprövning utbetalas högre belopp till de jordägare, som genom de inträffade skadorna råkat i allvarliga svårigheter, dock högst intill 90 procent av skadebeloppet.

De av lantbruksstyrelsen, statskontoret och riksräkenskapsverket sålunda föreslagna principerna för statsunderstöd kunna sammanfattas i nedanstående tabell.

Myndighet	Princip för understöd	Föreslaget totalbelopp, kronor
Lantbruksstyrelsen	Ersättning till samtliga. Vid nettoförmögenhet å högst 30 000 kronor 100 procent, därefter proportionell minskning till vid nettoförmögenhet å 150 000 kronor 40 procent.....	300 000
Statskontoret	Ersättning till verkligt behövande. Högst 50 procent	100 000
Riksräkenskapsverket	Ersättning till samtliga. 50 procent; därutöver ytterligare högst 40 procent efter individuell behovsprövning.....	Ej angivet

Föredraganden.

Såsom lantbruksstyrelsen framhållit ha sedan åtskilliga tiotal år tillbaka översvämningar av Tämnares inträffat så gott som årligen. Med anledning härav ha undersökningar påbörjats rörande reglering av vattenståndet i nämnda sjö och dess avlopp. Genom en dylik åtgärd skulle möjlighet beredas till bättre torrläggning och förhindras översvämningar av stora odlade och oodlade områden, vilka äro belägna kring eller för sin torrläggning beroende av ifrågavarande vattendrag. I allmänhet ha visserligen skadorna icke varit av större omfattning och varaktighet, men ett undantag härifrån utgöra de skador, som uppkommit till följd av föregående års översvämningar. Enligt vad utredningen i ärendet giver vid handen blevo nämligen översvämningarna nämnda år av osedvanligt stor omfattning och långvarighet och uppgingo skadorna enligt verkställda värderingar till icke mindre än 318 422 kronor.

I de nu föreliggande framställningarna har hemställts om understöd av statsmedel till de jordbrukare, som lidit ekonomiska förluster på grund av föregående års översvämningar. Med hänsyn till översvämningarnas svårartade karaktär ävensom till vad i ärendet upplysts angående de drabbade jordbrukarnas ekonomiska förhållanden finner jag i likhet med de hörda myndigheterna skäligt, att staten åtminstone i viss utsträckning bidrager till de lidna förlusternas täckande. Härför talar även den omständigheten, att — såsom i ärendet jämväl framhållits — de inträffade översvämningarna torde komma att inverka försämrande på kommande års skördemöjligheter. Jag vill i detta sammanhang tillika erinra om att Kungl. Maj:t tidigare för årets riksdag framlagt förslag om understöd av statsmedel i ett med det förevarande i viss mån likartat fall. Jag syftar härvid på de i

propositionen nr 144 upptagna förslagen om anvisande av medel till understöd i vissa fall på grund av hagelskador.

Beträffande grunderna för det ifrågasatta statsunderstödet ha remissmyndigheterna varit av delade meningar. Ehuru vissa skäl kunna åberopas för lantbruksstyrelsens ståndpunkt anser jag mig likväl icke kunna tillstyrka att full ersättning lämnas. Emellertid torde med hänsyn till att möjligheter i förevarande fall icke torde ha förefunnits att skydda sig mot skadorna samt i betraktande av omständigheterna i övrigt ett högre understöd böra lämnas än i nyssberörda proposition förordades till hjälp åt dem, som lidit skador på grund av hageloväder. Vidare bör iakttagas, att den enskilde jordbrukarens behov av understöd åtminstone i viss utsträckning bör bliva avgörande för understödets storlek. I överensstämmelse med dessa allmänna synpunkter har jag kommit till den uppfattningen, att det av riksräkenskapsverket framlagda förslaget innefattar en lämplig lösning av förevarande spørsmål. Understöd torde sålunda böra utgå till samtliga sökande med 50 procent av den summa, vartill skadorna uppskattats, samt därutöver efter behovsprövning med ytterligare högst 40 procent av nämnda summa. Det högsta belopp, varmed understödet skulle kunna utgå i det enskilda fallet, bör följaktligen bliva 90 procent av skadornas uppskattade värde.

Med utgångspunkt från dessa grunder för lämnande av understöd synes kunna beräknas, att ett belopp av i runt tal 225 000 kronor blir erforderligt för ändamålet. Ett anslag av nämnda storlek synes därför böra anvisas under nionde huvudtiteln å riksstaten för budgetåret 1945/46. Anslaget, som bör benämnas Bidrag till ersättning för skador genom Tämnares översvämning, synes böra givas karaktär av reservationsanslag. Därest riksdagen skulle anvisa medel för förevarande ändamål, torde det sedermera få ankomma å Kungl. Maj:t att meddela erforderliga föreskrifter beträffande grunderna för dispositionen av anslaget, vilket synes böra fördelas genom lantbruksstyrelsens försorg.

Det i ärendet uttryckta önskemålet att undersökningarna rörande Tämnares reglering måtte snarast bringas till sitt slut synes i möjligaste mån böra tillmötesgå och jag förutsätter att — sedan riksdagen tagit ståndpunkt till de i propositionen nr 122 framlagda förslagen rörande torrlägningsverksamhetens omorganisation — möjligheter skola kunna beredas för ifrågasatt undersökningars snabba slutförande.

Vad angår frågan om det blivande regleringsföretagets utförande kan detta spørsmål icke lämpligen upptagas till behandling i nu förevarande sammanhang.

Under åberopande av vad jag sålunda anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till ersättning för skador genom Tämnares översvämning* för budgetåret 1945/46 under nionde huvudtiteln anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 225 000.

Kungl. Maj:ts proposition nr 278.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan lämnar Hans Maj:t Konungen bifall och förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Sune Wisén.